

[Platsjournalen

Stockholm | Måndag 9 februari 2009 | nr. 7

De får ny chans på folkhögskolan

Sid 2–3

FOTO MAGNUS PEHRSSON

 Arbetsförmedlingen

Veckoschema med hela
dagar ger fast struktur

Sid 3

Tips om hur du hittar
sommjobb

Sid 4

Susanne (till vänster) började på folkhögskola för att hon ville fortsatt läsa till sjuksköterska. Mehdi (i mitten) för att han fastnat i arbetslöshet och ville ta sig ur den onda cirkeln.

Susanne och Mehdi läser upp betygen

Den som hoppat av gymnasiet och några år senare vill återuppta sina studier kan söka sig till folkhögskolans allmänna kurs. Platsjournalen har besökt Birkagården mitt i den brusande trafiken i Stockholm och träffat Susanne och Mehdi som till våren får sin efterlängtnade examen.

Text Per Strandberg

Foto Magnus Pehrsson

Trots att Susanne Petersson fyra år efter gymnasiet måste återuppta sina gymnasiestudier för att kunna gå vidare beklagar hon sig inte för det som varit. Snarare kan hon ifrågasätta varför hon inte hoppade av tidigare.

– Jag har bestämt mig för att inte ång-

ra någonting, säger Susanne följt av ett skratt.

Ibland kan det dock kännas lite motigt att ta sig till skolan om mornarna men att se tillbaka är ingen poäng och att återigen sätta sig i skolbänken har inte varit svårt.

Under de fem år som gått sedan Susanne lämnade gymnasieskolan har hon kommit underfund med vad hon vill göra med sitt liv. Inte minst vad hon inte vill göra.

– Jag tror aldrig att jag skulle klara att plugga upp gymnasiebetygen om jag inte vetat vad jag vill, säger hon.

Efter högstadiet sökte sig Susanne, som kommer från Ekerö, till Östra real i Stockholms innerstad och samhällsprogrammet med inriktning journalistik.

– Min klass var väldigt motiverad och det kanske var dumt av mig att söka dit eftersom jag har dyslexi, säger hon.

Det första året i gymnasiet gick ganska bra men när Susanne började halka efter sina klasskamrater tappade hon självförtroendet och bestämde sig för att gå ner på halvfart. Under sin lediga tid arbetade hon inom hemtjänsten men

slutade efter hand helt att gå till skolan, med undantag av teaterlektionerna.

På något sätt hankade hon sig ändå genom hela gymnasiet men lämnade skolan med streck istället för betyg i många ämnen.

Åren efter gymnasiet fortsatte Susanne inom hemtjänsten och gjorde två långresor. En till Kina och Sydostasien via transsibiriska järnvägen. En annan till Syd- och Centralamerika.

– När jag fyllde tjugo bestämde jag mig för att börja studera först den dagen jag själv ville. Det får ta tid, resonerade jag. Viktigast är motivationen.

Susanne har haft en mängd olika jobb under åren: plockat tulpaner, jobbat i restaurangbranschen och städade. Men nu har hon bestämt sig för att bli sjuksköterska.

Jättebra att det här alternativet finns. För mig är folkhögskolans allmänna kurs bättre än att läsa på komvux. Jag behöver fasta rutiner och har bestämt mig för att det här är som ett jobb.

– Jag har upptäckt att jag trivs väldigt bra med att arbeta med människor och har fastnat för värden.

Siktet är inställt på att så småningom arbeta med bistånd inom organisationer som Läkare utan gränser eller Röda korset.

Läs- och skrivsvårigheterna är inget som ska hindra henne. Bara hon får tillgång till rätt hjälpmedel.

– I gymnasiet var det mer min egen inställning till dyslexin än dyslexin i sig som hindrade mig, säger Susanne.

Hon har funnit sig väl tillrätta på Birkagården. Jämfört med gymnasieskolan är det inte så mycket tävling och klasserna är mindre.

– Jättebra att det här alternativet finns. För mig är folkhögskolans allmänna kurs bättre än att läsa på komvux. Jag behöver fasta rutiner och har bestämt mig för att det här är som ett jobb.

På skolan varierar åldrarna men Susanne tror att det ibland kan vara bättre att vänta med att plugga upp sina betyg än att gå direkt från det vanliga gymnasiet.

– Man behöver ta itu med anledningen till att man hoppat av, innan man börjar här, säger hon.

Schemalagd undervisning passar Susanne. Och även om studierna är upplagda på ett annat sätt inom högskolan är hon fast övertygad om att fixa sjuksköterskeutbildningen utan större problem.

För Mehdi Yazdanpanah var det flickvännens graviditet som gjorde att han tog tag i sina gymnasiestudier.

– Jag kände att nu är det dags, säger han.

Mehdi är född 1980 och är en av de äldsta eleverna på Birkagården. Förutom allmänna ämnen har han valt inriktning ekonomi och juridik.

Mehdi understryker vikten av att man verkligen vill studera, att inte bara gå

till skolan för att gå dit. Så var det när han själv gick i gymnasiet. Följden blev att han efter ett år hoppade av.

– Skolan var inte särskilt rolig eller viktig. Fotboll var roligare. Och det var ingen vuxen som tog sig tid att förklara varför man ska studera.

Efter avhoppet jobbade Mehdi på en flyttfirma och som budbilschaufför och levde till och från på a-kassa. Under en period läste han på komvux.

– Jag gick mest dit för att jag var arbetslös och irriterade mig på allt. När man inte trivs är det lätt att hitta fel.

För ett och ett halvt år sedan började Mehdi på Birkagården och uppskattar hur studierna är upplagda. Att dagarna inte skiljer sig så mycket från hur det är i arbetslivet. Och att tempot är lugnt.

– Vi hinner upprepa saker och då sätter sig det man lär sig bättre. Här är det färre elever i klasserna än på gymnasiet och ju mindre skola desto bättre kontakt, både med lärare och med andra elever, säger han.

Mehdi Yazdanpanah.

Målet med studierna på folkhögskolan är att bygga upp en grund för att kunna plugga vidare, att få behörighet till högskolan och lite till. Genom att tillgodoräkna sig arbetslivserfarenhet behöver han bara gå sammanlagt två år på Birkagården, trots att han helt saknar betyg från gymnasietiden.

Medhi vill i framtiden läsa till civilekonomi och jobba med aktier och pengar.

Om möjligheten att få en andra chans är han odelat positiv.

– Jag har suttit fast på Arbetsförmedlingen. Den allmänna kursen är otroligt bra om man vill ta sig ur en ond cirkel. Men man måste vilja själv. □

ekonomi och juridik, ger de studerande möjlighet att få behörighet till högskolestudier. Statistiken visar att omkring femton procent av de ungdomar som studerar inom gymnasieskolan hoppar av. Arbetslösheten bland unga som har lägre utbildning än gymnasiekompetens är nästan dubbelt så hög jämfört med dem som har fullföljt sina gymnasiestudier. Statistik från 2007 visar att arbetslösheten i åldrarna 18–24 år var 17,2 procent för dem som bara hade förgymnasial utbildning. För dem som gått ut gymnasiet var motsvarande siffra 9,9 procent.

– Känslan på avslutningsdagen är enorm, när vi puttar elever vidare som utvecklats och förändrat sin position i samhället, säger Karin Ekstrand, studie- och yrkesvägledare på Birkagårdens folkhögskola.

Alla elever bär på en historia

Gemensamt för eleverna på Birkagården är att de inte har gått den raka vägen genom skolsystemet. – Alla elever bär på en historia varför vägen har varit krokig, säger Karin Ekstrand, studie- och yrkesvägledare samt föreståndare för den allmänna kursen.

Listan på orsaken till avhoppet från den vanliga gymnasieskolan kan göras lång: byte av land, allmän skoltrötthet, ett aktivt val att börja jobba, varit mobbad eller inte trivts socialt i skolan, haft inlärningssvårigheter eller gjort felval och därför avbrutit studierna.

Skälet till att eleven har tagit tag i frågan om att slutföra sina gymnasiestudier varierar likaså. Han eller hon kan ha hittat ett tydligt studiemål senare i livet. Andra har insett att de inte kommer in på arbetsmarknaden utan gymnasiebetyg.

– De har upptäckt att deras ställning är för svag och behöver rättas till, säger Karin.

Varje elev som söker sig till Birkagården kallas till en intervju och får berätta vad de studerat tidigare och vilka mål de har med sina studier. Det görs även ett test i läs- och skrivförståelse, mest för att placera in eleven i rätt studiegrupp.

Skolan vill att de som anmäler sig ska ha formulerat för sig själv vad de letar efter. Under intervjun brukar Karin uppmana de sökande att fundera över sin tidigare skolgång: Vad är det som är viktigt i en skola för att det ska funka? Vad är annorlunda nu?

De som söker sig till skolan har ofta ett tydligare mål än när de studerade senast och har hittat sin motivation.

Istället för att ifrågasätta avhoppet från gymnasiet säger Karin: Vad bra att

du har jobbat och skaffat dig erfarenhet och nu vill plugga.

En förutsättning för att trivas på Birkagården är att man som elev är beredd att inrätta sig i att vara i skolan hela dagarna, måndag till fredag.

Karin menar att fördelarna med ett veckoschema är att det ger en fast struktur. Man tillhör ett sammanhang. Lärarna är närvarande och ger stöd och hjälp, liksom klasskompisarna. En elev som inte dyker upp är saknad.

– Det är inte ovanligt att eleverna har en bakgrund där de saknar rutiner och sysselsättning. Kanske har de mest suttit hemma. På skolan kan de hitta tillbaka till ett fungerande vardagsliv. Samtidigt får eleverna en identitet, någon som pluggar och som har ett tydligt mål.

För att lärarna ska kunna ägna tid åt varje elev är klasserna på Birkagården förhållandevis små. Det är maximalt 18 elever i varje klass.

– Tyvärr har några av eleverna låg självkänsla när det gäller studier. Ofta på grund av tidigare misslyckande. Vi försöker hitta rätt nivå, var de befinner sig. Är det något våra lärare är duktiga på så är det att arbeta med grupper där elevernas kunskaper spretar åt olika håll.

Birkagården lyckas inte med alla. Omkring tjugo procent av eleverna avbryter sina studier. Men Karin poängterar att statistiken är bra med tanke på att en klar majoritet av skolans elever en gång tidigare har hoppat av sina studier.

De flesta av dem som söker sig till skolan vill senare plugga vidare, gå till högskolan eller Kvalificerad yrkesutbildning.

– Känslan på avslutningsdagen är enorm, när vi puttar elever vidare som utvecklats och förändrat sin position i samhället, säger Karin. □

Fakta om allmän kurs på folkhögskola

Allmän kurs finns på samtliga folkhögskolor i landet. Hur undervisningen läggs upp ser lite olika ut beroende på vilken skola man väljer. Den allmänna kursen vänder sig i första hand till dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning och är ett alternativ till komvux. Beroende på förkunskaper studerar eleverna i ett till fyra år.

Mixen av allmänna ämnen, klassiska skolämnen som engelska, matematik, svenska, historia etc. och ämnen med inriktning mot till exempel samhällskunskap eller

Dags att söka sommarjobb

Har du funderat på att söka ett jobb till sommaren. Då är det dags att redan nu sätta igång att leta. Här får du några tips om hur du kan gå tillväga. Råden riktar sig i första hand till dig som är ung och studerar. Men även du som är lite äldre och är arbetssökande kan ha nytta av några av tipsen.

Att hoppa in som vikarie och tillfälligt ersätta ordinarie personal kan vara ett bra sätt att komma in på en annars tuff arbetsmarknad. Bland de yrken som har hög efterfrågan på semestervikarier hör vårdyrken, kockar och journalister.

Det finns fler än ett bra sätt att söka jobb. Det mest effektiva är en kombination av några olika metoder. Om du prövar flera olika sätt samtidigt ökar dina chanser att lyckas. Använd Arbetsförmedlingen, kolla platsannonser och kontakta arbetsgivare direkt. Berätta för alla – familj, vänner, grannar, skolkamrater och kompisar på nätet – att du söker sommarjobb.

Om du vill jobba på ett kafé, en restaurang, i en butik eller liknande kan det löna sig att gå dit direkt och fråga om jobb.

När du svarar på en annons: Skriv ett kort men personligt ansökningsbrev som fångar arbetsgivarens intresse. Lista också dina erfarenheter och personliga egenskaper i ett CV som är max en sida. Anställningsintervjun är ett bra tillfälle att ta reda på om jobbet passar och om du passar för jobbet.

Webben

Sommarjobben annonseras ut på nätet – sök via Platsbanken www.arbetsformedlingen.se/sommarjobb eller www.jobsafari.se/jobs/student eller www.sommarjobb.se

En del stora företag har som-

marjobbsinformation och ansökningsformulär på sina hemsidor.

Tidningar

Du kan också leta bland tidningars platsannonser, till exempel i Platsjournalen eller på dagstidningarnas annonsidor. Branschtidningar inom olika yrkesområden har ofta annonser ute tidigt på året när man söker personal till sommaren.

Kommunen

Många kommuner söker till sommaren efter personal inom renhållning, parkarbete och liknande. Även inom vårdboenden, förskolor och i parkförvaltningar finns ofta möjligheter till sommarjobb.

Arbetsgivare

Vilka är de största arbetsgivarna i din kommun? Ring och fråga om de behöver sommarpersonal eller skicka ett brev där du presenterar dig själv.

Lediga jobb kan även finnas som tidningsutdelare, kontakta Tidningstjänst AB, eller Tidningsbärarna, du kan även prova att kontakta tidningen City via ansokan@city.se

Vad du bör tänka på

Ålder och arbetstid. Du som är minst 16 år gammal, men ännu inte har fyllt 18 år får jobba max 8 timmar per dag, och högst 40 timmar i veckan. Du

ILLUSTRATION: LOTTA SJÖBERG

får inte jobba före klockan sex på morgonen eller efter klockan elva på kvällen. Det finns även regler för hur många timmars ledighet som ska finnas mellan varje arbetspass, hur många timmars sammanhängande ledighet du ska ha varje vecka samt hur lång rast du har rätt till.

För dig som är yngre gäller snävare regler.

Lön

Lägsta lönen enligt avtal för vanliga sommarjobb som till exempel affärsbiträde ligger på cirka 66 kronor i timmen för dig som är 16 år, medan du som är 19 år får strax under 100 kronor i timmen för samma jobb (lönenivån gäller fram-

till 31 mars 2009). Inom andra fackförbund ligger lägsta lönen på andra nivåer. För att vara säker på hur mycket du bör tjäna, vänd dig till facket.

Du har även rätt till semesterersättning som ska vara minst 12 procent av din lön. Har du tjänat 10 000 kronor ska du alltså ha minst 1 200 kronor i semesterersättning.

Om du tjänar mindre än 18 200 kronor under 2009 behöver du varken deklarerat eller betala skatt. Om du tjänar mer måste du betala skatt, men eftersom du bara jobbar en del av året behöver du inte betala lika mycket som om du hade jobbat året om.

Se till att få svart på vitt. Se till

att få ett anställningsbevis. Anställningsbeviset är ett skriftligt bevis från arbetsgivaren på att du är anställd, hur länge, vilken lön du har och hur många timmar du ska arbeta. Det är viktigt att ha ifall du och din arbetsgivare blir oense om vad ni kommit överens om.

Du ska även få en lönespecifikation varje månad som ett kvitto på din lön. När du slutar ska du be om ett arbetsgivarintyg. Be gärna om ett skriftligt omdöme också, ett arbetsbetyg. Det är bra att ha i framtiden när du ska söka jobb.

Varningsklockorna. Om en arbetsgivare föreslår att du ska provjobba en tid utan lön tyder det på att det är en oseriös arbetsgivare. Du ska aldrig arbeta gratis.

Om din arbetsgivare erbjuder dig att jobba svart så tacka nej. Förutom att det är olagligt så har du inte heller någonting att vinna ekonomiskt på det. Det har däremot din arbetsgivare eftersom han eller hon slipper betala in sociala avgifter för dig. Du får inte semesterersättning och inte heller sjukpenning om du bli sjuk. Du kan inte hänvisa till ditt arbete i framtiden när du söker jobb.

Om du till exempel arbetar med telefonförsäljning i ett företag där lönen betalas efter prestation (provisionslön), se till att du har en grundlön så att du inte blir helt utan ersättning.

Har du ytterligare frågor? Då kan du ringa LO: s (Landsorganisationen i Sverige) hjälptelefon för sommarjobbade ungdomar. Ring 020-56 00 56 så får du svar på många av dina funderingar. Du kan också läsa mer på www.lo.se/ung

Platsjournalen finns även på arbetsformedlingen.se. Nytt nummer att läsa varje måndag med artiklar, länkar till orubricerade annonser, annonsbokning och möjlighet att beställa prenumeration av papperstidningen. Adressen är: www.arbetsformedlingen.se

[Platsjournalen

Redaktion: Patrik Hed, tel 010-486 40 87, patrik.hed@arbetsformedlingen.se; Per Strandberg, tel 010-486 99 21, per.strandberg@arbetsformedlingen.se; Lotta Wide, tel 010-487 09 10, lotta.wide@arbetsformedlingen.se
Form: Fereshteh Fazeli. Layout: Voff Media, info@voff.se

Platsbanken (lediga jobb): <http://platsbanken.arbetsformedlingen.se> Adress: Platsjournalen, Arbetsförmedlingen, 113 99 Stockholm.

Platsnotiser: Vill du sätta in en platsnotis eller har frågor kring införda notiser, ta kontakt med Arbetsförmedlingen.

Annonsförsäljning: arbetsformedlingen@annonsbokningen.se Tel: 020-22 00 20, fax: 020-22 00 21.

Prenumeration: Närmaste arbetsförmedling eller Kundtjänst 0771-416 416.

Ansvarig utgivare: Greta Svensson, greta.svensson@arbetsformedlingen.se

Tryckning: V-TAB, Norrtälje 2008

Vill du prenumerera på Platsjournalen?

Platsjournalen kommer ut i fem regioner: norra, södra, västra och östra Sverige samt i Stockholms län. Tidningen innehåller, förutom platsnotiser, också artiklar om arbetsmarknadsfrågor och informativa texter om Arbetsförmedlingens tjänstebud. Arbetssökande prenumererar via närmaste arbetsförmedling eller Kundtjänst 0771-416 416. Pris: 75 kronor för 12 veckor.

